

CAO DEĞERLENDİRME RAPORU

IFC'nin Türkiye'deki Asyaport Liman Anonim Şirketi Yatırımları Hakkındaki Şikayetlere İlişkin (IFC 32902 & 37619)

Ekim 2023

Uluslararası Finans Kurumu (IFC) ve
Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA)

için

Uyum Danışmanlık Ombudsman Ofisi (CAO)

www.cao-ombudsman.org

CAO Hakkında

Uyum Danışmanlık Ombudsman Ofisi (CAO) Dünya Bankası Grubu'nun özel sektör kolları olan Uluslararası Finans Kurumu (IFC) ve Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA) için bağımsız hesap verebilirlik mekanizmasıdır. CAO doğrudan Dünya Bankası Grubu Başkanına rapor verir ve görevi, IFC/MIGA destekli projelerden etkilenen kişilerden gelen şikayetlerin adil, objektif ve yapıcı bir şekilde ele alınmasına yardımcı olmak ve bu projelerin sosyal ve çevresel etkilerini iyileştirmektir.

Daha fazla bilgi için, bakınız www.cao-ombudsman.org

CAO Değerlendirmeleri Hakkında

Bir IFC veya MIGA projesinden zarar görmüş olabileceğini düşünen herkes CAO'ya şikayette bulunabilir. Bir şikayeti kabul etmek için üç basit uygunluk kriteri kullanıyoruz. Uygun bulunan şikayetler için, şikayetçi(ler), proje sponsoru ve diğer ilgili paydaşlarla birlikte endişeleri değerlendiriyoruz.

Bir şikayet uygun bulunduktan sonra, şikayette dile getirilen endişeleri inceleriz. Bu değerlendirme şikayet sahibi, IFC ve MIGA müşterisi ve proje ekipleri ve diğer ilgili paydaşlarla istişarede bulunularak gerçekleştirilir.

Amaç

CAO değerlendirme sürecinin amacı, şikayetin gündeme getirdiği konuları kapsamlıca anlamak, tüm perspektifleri anlamak için çalışmak, şikayetin tüm kilit paydaşlarıyla etkileşime geçmek, şikayeti ele almak için seçecekleri süreci belirlemek için onlara danışmak ve dile getirilen sorunları çözmek için eyleme geçirilen diğer şikayet çözümleme çabalarını göz önünde bulundurmadır.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
1. GENEL BAKIŞ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2. ARKA PLAN.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
2.1 Proje	1
2.2 Şikayet	1
3. DEĞERLENDİRME ÖZETİ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
3.1 Metodoloji	2
3.2 Görüşlerin Özeti.....	2
4. SONUÇ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
5. EK A. CAO ŞİKAYET İNCELEME SÜRECİ.....	4

KISALTMALAR LİSTESİ

Asyaport	Asyaport Liman Anonim Şirketi
CAO	Uyum Danışmanlık Ombudsman Ofisi
EBRD	Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası
ÇED	Çevresel Etki Değerlendirmesi
IFC	Uluslararası Finans Kurumu
GTL	Global Terminal Limited
MIGA	Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı
TIL	Terminal Investment Limited
TILH	Terminal Investment Limited Holding
THL	Terminal Holding Limited

1. GENEL BAKIŞ

15 Ocak 2023'te Barbaros köyü sakinlerinden biri ("şikayetçi") tarafından CAO'ya şikayette bulunuldu. İşbu şikayet, Türkiye'nin Tekirdağ ili, Barbaros köyü yakınında, Marmara Denizi üzerinde yer alan Asyaport sıfır saha konteyner terminali ("terminal") ile ilgili kaygıları gündeme getirmiştir. Şikayetçi, terminalin inşaat ve işletme faaliyetlerinden şikayetin yapıldığı sırada olumsuz etkilendiğini iddia etti. CAO, 9 Haziran 2023'te şikayeti (değerlendirmeye) uygun buldu ve şikayetin değerlendirilmesine başladı. Değerlendirme süreci sırasında şikayetçi, güvenlik konularını ana kaygı olarak öne sürerek CAO ile iletişimini kesti ve değerlendirme sürecinden çekildi. Bunun sonucunda, dosya Değerlendirme aşamasında kapatıldı.

2. ARKA PLAN

2.1 Proje

Terminal, Global Terminal Limited (GTL) ile Türk Soyuer ailesinin %70-%30 ortak girişimidir. GTL, hisselerinin tamamına sahip olan Terminal Investment Limited'in (TIL) bir yan kuruluşudur. TIL, hisselerinin tamamına sahip olan Terminal Investment Limited Holding'in (TILH) bir yan kuruluşudur. TILH, 2000 yılında kurulmuştur ve 2016 yılından bu yana Lüksemburg'da mukimdir. TILH, Terminal Holding Limited (%57,3), Global Infrastructure Partners (%32,7) ve GIC Private Limited'e (%10) aittir. TILH'nin hisselerinin tamamı İsviçre'de yerleşik Mediterranean Shipping Company Holding S.A.'ya aittir.

IFC, 2013 yılında, ortak finansörleri (EBRD ve İş Bankası) ile birlikte, Terminalin inşası için 10 yıl boyunca 75 milyon ABD Doları tutarında kredi taahhüt etmiştir. 2019 yılında, Terminalin tam tasarım kapasitesine ulaşması ve verimliliğin artırılması amacıyla yeni ekipman alımı için IFC'den 12 milyon ABD Doları ve EBRD'den 12 milyon ABD Doları tutarında ilave yatırım onaylandı. Asyaport, 2013 yılından bu yana IFC müşterisi olup, 24 Şubat 2023 tarihinde kredinin erken geri ödemesini IFC'ye yapmıştır. Yukarıda bahsedildiği gibi, CAO'ya şikayet 15 Ocak 2023 tarihinde yapılmış ve erken ödeme Şubat 2023'de, henüz CAO şikayete dair bir uygunluk kararı vermeden ve bu konuda IFC ile iletişime geçmeden evvel yapılmıştır.

IFC yatırımı yaptığı sırada, IFC'nin projenin kalkınma etkisine ilişkin tahmini, çok ihtiyaç duyulan verimli bir derin deniz aktarma konteyner terminali geliştirilerek Karadeniz ülkeleri ile Akdeniz ve daha uzak ülkeler arasındaki ticaretin kolaylaştırılmasına yardımcı olacağı, doğrudan ve dolaylı istihdam fırsatları yaratması, ekonomik faaliyetin artması, daha yüksek vergi ödemeleri, telif hakkı ve kira ödemeleri yoluyla Türkiye Hükümeti için gelirleri artıracığı yönündeydi. IFC'ye göre bu, Türkiye'nin uluslararası ticarete büyüyen payının artırılmasını kolaylaştırmak için liman altyapısını iyileştirecek ve ülkenin, karayolu taşımacılığıyla karşılaştırıldığında daha düşük navlun oranlarına, daha fazla kapasiteye ve daha az trafik kazaları ve daha az çevresel etki ile daha düşük sosyal maliyetlere sahip olan deniz taşımacılığının geliştirilmesinden gelecekte kazanç elde etmesine yardımcı olacaktır.

Proje Kategori B olarak sınıflandırıldı.

2.2 Şikayet

Barbaros köyü sakinlerinden biri tarafından 15 Ocak 2023'te CAO'ya, köy sakinlerinin Terminalin inşaatı ve faaliyetlerinden doğan bir takım sosyal ve çevresel sonuçlar nedeniyle mağdur olduğu olduğu iddiasıyla bir şikayette bulunuldu. Bu şikâyetin ayrıntıları aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

3. DEĞERLENDİRME ÖZETİ

3.1 Metodoloji

CAO'nun değerlendirmesi, şikayetçi(ler), IFC müşterisi(leri) ve/veya alt müşteri(leri) ve diğer ilgili paydaşlarla yapılan görüşmeler yoluyla şikayette dile getirilen konu ve endişelerin daha iyi anlaşılmasını amaçlamaktadır. CAO, taraflara mevcut seçenekleri açıklar ve şikayette dile getirilen sorunları ele almak için CAO'nun kolaylaştırıcılığını yaptığı bir Uyuşmazlık Çözüm süreci mi yoksa bir Uyum süreci mi başlatmak istediklerini belirlemelerine yardımcı olur.

Ek A'da uyum sürecinin adımlarına ilişkin ek bilgiler verilmektedir.

Bu dosyada CAO'nun şikayete ilişkin değerlendirmesi şunları içeriyordu:

- proje belgelerinin masa başı incelemesi;
- şikayetçiyle e-posta iletişimleri;
- Asyaport temsilcileriyle sanal ortamda toplantılar; ve
- IFC'nin proje ekibi ve IFC'nin Paydaş Şikayetlerini Giderme ekibiyle sanal ortamda toplantılar.

CAO değerlendirme süreci şikayetin esasına ilişkin bir karar verilmesini içermez; daha ziyade, olguları anlamayı ve ilgili kişileri, ortaya çıkan sorunların nasıl ele alınacağı konusunda bilinçli kararlar vermelerini sağlamak üzere desteklemeyi amaçlamaktadır. Şikayette ve yapılan değerlendirme sırasında şikayetçiler ile IFC müşterisi tarafından dile getirilen sorunlar aşağıda açıklanmıştır.

3.2 Görüşlerin Özeti

Şikayetçinin bakış açısı

Şikayetçi, Terminalin Barbaros köyü sakinleri için uzun süredir devam eden sorunların kaynağı olduğunu paylaştı. Şikayetçi, terminalin inşaatı ve faaliyetlerinin, yakındaki plajların zarar görmesi ve çevredeki yerel balık popülasyonunun tükenmesi de dahil olmak üzere, çevre üzerinde zararlı bir çevresel etkiye sahip olduğunu belirtti.

Şikayetçi CAO'ya, terminal konteynerlerinin kendi mahallelerinde güvenli olmayan şekilde taşınması ve depolanması nedeniyle topluluk üyelerinin, özellikle de çocukların güvenliğinin risk altında olduğunu; terminalde çalışanların güvensiz koşullarda çalıştığını açıkladı

Şikayetçi, kimliklerinin açıklanmasını istememekte ve işbu şikayeti CAO'ya sunmaları nedeniyle oluşabilecek risklerden ve kendi güvenliklerinden endişe duymaktadır.

Şirketin bakış açısı

Şirket, CAO'nun uygunluk kararına katılmadığını ifade etti ve IFC'nin çıkışı sonrasında şikayetin uygun bulunması konusundaki endişelerini dile getirdi. Şikayetçilerin iddialarına ilişkin olarak, ek iskele inşaatı başlamadan önce terminal genişletmesinin çevresel etkisinin kapsamlı bir şekilde incelendiğini açıkladı. Projenin ve gelişmelerin çevre üzerindeki kalıcı veya geçici potansiyel etkilerinin analiz edilmesi ve değerlendirilmesi için "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)" adı verilen ulusal mevzuatın zorunlu kıldığı bir idari sürecin 2021'de¹ takip edilmiş olduğunu, ÇED süreci sırasında kamuya, projeden etkilenen topluluklara ve diğer

¹ Asyaport tarafından CAO'ya verilen bilgiye göre en güncel ÇED raporunun İngilizcesi 17 Şubat 2022'de hazırlanmıştır.

ilgili taraflara çevresel kaygılarını dile getirme fırsatı verildiğini bildirdi. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, kamuoyunun görüşlerinin de değerlendirilmesini içeren incelemesini tamamlayarak projenin çevre mevzuatına uygun şekilde ilerlediğini belirledi. Çevreye herhangi bir olumsuz etki bulunmadığı ve bu iddiaların asılsız olduğu görüşündeler. Bunun sonucunda genişleme için Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 17 Şubat 2022 tarihinde çevre izni verilmiştir.

Şirketin görüşlerine göre toplum üyelerinin dile getirdiği güvenlik endişeleri gerçekçi değildir. Şirkete göre, liman alanı güvenli sınırlarla çevrili olduğundan terminal operatörünün konteynerleri liman dışında depolaması mümkün değildir. Türk gümrük idaresi de terminali düzenli olarak denetlemektedir ve konternerlerin bu şekilde yerleştirilmesi ve herhangi bir güvenlik endişesi meydana gelmiş olsaydı ortaya çıkar ve çözüldü.

Bunlara ilaveten, şirket Terminalde çalıştırılan işçilerin güvensiz koşullarda çalıştığı konusuna da itiraz etti. Terminallerde meydana gelen kazaların sıklığı ve şiddeti dikkate alındığında Asyaport'un Akdeniz bölgesinin en iyi performans gösteren terminallerinden biri olduğunu öne sürdüler. Şirket güvenlikle ilgili dile getirilen kaygıları kabul etmediklerini, ancak (şikayete konu olan) meseleler belirlendiğinde CAO ile işbirliği yapmaya istekli olduklarını ifade etti.

4. SONUÇ

Değerlendirme süreci sırasında şikayetçi, güvenlik konularını ana kaygı olarak öne sürerek CAO ile iletişimini kesti ve değerlendirme sürecinden çekildi. Bunun sonucunda, dosya Değerlendirme aşamasında kapatıldı.

5. EK A. CAO ŞİKAYET İNCELEME SÜRECİ

CAO bir şikayetin uygun olduğunu belirlediğinde, CAO Uyuşmazlık Çözümü uzmanları tarafından bir ilk değerlendirme gerçekleştirilir. CAO'nun değerlendirmesinin amacı: (1) şikayetçi(ler) tarafından dile getirilen sorunları ve endişeleri açıklığa kavuşturmak; (2) diğer paydaşların durumu nasıl gördüklerine ilişkin bilgi toplamak; ve (3) paydaşların kendilerine sunulan başvuru seçeneklerini anlamalarına ve CAO'nun Uyuşmazlık Çözümü fonksiyonu aracılığıyla işbirliğine dayalı bir çözüm bulma yolunu takip etmek veya dosyanın CAO'nun Uyumluluk fonksiyonu tarafından incelenmesi konusunda karar vermelerine yardımcı olma.

IFC/MIGA Bağımsız Sorumluluk Mekanizması (CAO) Politikası² uyarınca, alınan bir şikayete yanıt olarak genellikle aşağıdaki adımlar izlenir:

1. Adım: **Şikayetin** alındığının onaylanması.
2. Adım: **Uygunluk:** Şikayetin CAO'nun yetkisi kapsamında değerlendirmeye uygunluğunun belirlenmesi (en fazla 15 iş günü).
3. Adım: **Değerlendirme:** Sorunların değerlendirilmesi ve paydaşlara, CAO'nun Uyuşmazlık Çözümü fonksiyonu tarafından yürütülen işbirlikçi bir süreç aracılığıyla uzlaşmaya dayalı bir çözüme ulaşmak isteyip istemediklerini veya dosyanın IFC/MIGA tarafından yapılan çevresel ve sosyal durum değerlendirmesinin gözden geçirilmesi üzerine CAO'nun Uyum fonksiyonu tarafından ele alınması seçeneklerini anlama ve karar verme konusunda destek sağlamak. Değerlendirme süresi en fazla 90 iş günü sürebilir; 90 iş günlük sürenin ardından (1) tarafların şikayetin çözüme kavuşturulmasının muhtemel olduğunu teyit etmesi durumunda; ya da (2) taraflardan herhangi biri uyuşmazlık çözümüyle ilgilendiğini ifade ettiği ve diğer tarafın da aynı fikirde olma potansiyeli olduğu durumlarda en fazla 30 ek iş günü daha uzatılabilir.
4. Adım: **Uyuşmazlık çözümünde kolaylaştırıcılık:** Tarafların işbirlikçi bir süreç izlemeyi seçmeleri halinde CAO'nun uyuşmazlık çözümü fonksiyonu başlatılır. Uyuşmazlık çözüm süreci genellikle bir mutabakat zaptına ve/veya taraflar arasında karşılıklı olarak mutabık kalınan temel kurallara dayanır veya bunlarla başlatılır. Kolaylaştırma/arabuluculuk, ortak bilgi toplama veya çözüm sağlamaya ya da hedeflere ulaşmaya yönelik mutabık kalınan diğer çözüm yöntemlerini içerebilir. Bu tür sorun çözme yaklaşımlarının temel amacı, şikayette dile getirilen konuların ve şikayete ilgili değerlendirme veya uyuşmazlık çözümü süreci sırasında tespit edilen diğer önemli konuların etkilenen taraflar için kabul edilebilir bir şekilde ele alınması olacaktır.³

YA DA

Uyumluluk Değerlendirmesi/Soruşturması: Taraflar bir soruşturma sürecini tercih ederse şikayet CAO'nun Uyumluluk fonksiyonuna aktarılır. Uyuşmazlık çözüm süreci kısmen anlaşmayla veya hiç anlaşmamayla sonuçlanmadığında da şikayet Uyumluluk fonksiyonuna aktarılır. (Uyumluluk fonksiyonuna) aktarım için, CAO'nun tehditler ve misillemelerle ilgili endişelerden haberi olduğu haller hariç, taraflardan en az birinin aktarıma açık onay vermesi gerekir. CAO'nun Uyumluluk fonksiyonu, IFC/MIGA'nın çevresel ve sosyal politikalara uyumunu gözden geçirir, ilgili zararı değerlendirir ve uygun

² CAO'nun rolü ve çalışmalarına ilişkin daha fazla ayrıntı için lütfen IFC/MIGA Bağımsız Sorumluluk Mekanizması (CAO) Politikasına bakınız: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/889191625065397617/ifc-miga-independent-accountability-mechanism-cao-policy>

³ Paydaşların sorunları kararlaştırılan bir zaman çerçevesi içerisinde işbirliğine dayalı bir süreç aracılığıyla çözemedikleri durumlarda, CAO Uyuşmazlık Çözümü öncelikle paydaşların çıkmazları aşmalarına yardımcı olmaya çalışacaktır. Bunun mümkün olmaması halinde, Uyuşmazlık Çözümü ekibi, IFC/MIGA personeli, Dünya Bankası Grubu Başkanı ve Yönetim Kurulu dahil olmak üzere paydaşları ve kamuoyunu, CAO Uyuşmazlık Çözümünün şikayeti kapattığı ve dosyayı değerlendirilmek üzere CAO Uyumluluk'a aktardığı konusunda bilgilendirecektir.

olduğu durumlarda üç aşamalı bir süreci takiben iyileştirici eylemler önerir. İlk olarak, bir uyumluluk değerlendirmesi daha fazla araştırmanın gerekli olup olmadığına karar verir. Değerlendirme süresi 45 iş gününe kadar sürebilmekte olup, istisnai durumlarda bu sürenin 20 iş günü uzatılması da mümkündür. İkinci olarak, eğer bir soruşturma yapılması gerekiyorsa, değerlendirmenin ardından IFC/MIGA'nın performansına ilişkin derinlemesine bir uyum araştırması yapılır. IFC/MIGA'nın yanıtı ve uyumsuzluk ve ilgili zarar bulgularını iyileştirmeye yönelik bir eylem planıyla birlikte soruşturma raporu kamuya açıklanır. Üçüncüsü, uyumsuzluk ve buna bağlı zararın tespit edildiği durumlarda CAO, eylem planının etkili bir şekilde uygulanmasını izleyecek ve takip edecektir.

5. Adım: **İzleme ve Takip**

6. Adım: **Sonuç/Dosya Kapanışı**

UYUM SÜRECİ BAŞLANGICI		Uyum süreci 3 şekilde başlayabilir: Taraflar ilk değerlendirme sonrasında Uyum sürecini tercih ettiğinde, ya da dosya Uyuşmazlık Çözümü tarafından transfer edildiğinde ya da CAO Genel Direktörü bir uyum incelemesi başlattığında.
1	DEĞERLENDİRME	CAO, bir şikayetin uyumluluk incelemesi gerektirip gerektirmediğini belirlemek için IFC/MIGA'nın çevresel ve sosyal performansı ve ilgili zarara ilişkin bir ön inceleme yürütür. 45 gün sonra CAO, dosyanın soruşturulması, ertelenmesi veya kapatılması kararını belirten bir rapor yayınlar.
2	SORUŞTURMA	CAO, IFC/MIGA'nın çevresel ve sosyal politikaları kapsamındaki performansına ve uyumsuzluktan kaynaklanan her türlü zarara ilişkin kanıtları toplar ve değerlendirir. Şikayetçiler, IFC/MIGA ve onların müşterileri taslak soruşturma raporunu inceleyebilir ve yorum yapabilir. Uyumsuzluk veya zarar tespit edilirse CAO, zararı gidermek ve gelecekteki uyumsuzluğu önlemek için tavsiyelerde bulunur. IFC/MIGA, CAO soruşturma bulgularına yanıt olarak şikayetçilere ve müşterilere danışarak iyileştirici eylemler konusunda bir Yönetim Eylem Planı (MAP) hazırlar.
3	İZLEME	CAO, Yönetim Eylem Planının etkili bir şekilde uygulanmasını izler. IFC/MIGA, eylem planının uygulanmasına ilişkin ilerleme raporlarını yönetim kuruluna sunar ve CAO yıllık izleme raporları yayınlar.
DOSYA KAPANIŞI		CAO, IFC/MIGA ile görüşükten sonra planda belirtilen eylemlerin uygulandığını tespit ettiğinde veya IFC/MIGA yönetim kurulları başkaca bir ek eylem beklentisinin bulunmadığına karar verirse, CAO nihai bir izleme raporu yayınlayacak ve dosyayı kapatacaktır.